

Bodil Busk Sørensen

# Frans af Assisi

– en udfordring til vor tid



ALFA



Bodil Busk Sørensen

# Frans af Assisi

– en udfordring til vor tid

FORLAGET  
ALFA

Bodil Busk Sørensen  
*Frans af Assisi - en udfordring til vor tid*

© Forfatteren og Forlaget Alfa, 2003

ISBN 87 91191 06 8

Omslag: Lisa Ahrenkiel, efter freskomaleri af Giotto *Frans prædiker for fuglene* fra Francescokirken i Assisi

Bogen er sat med Caslon på Religionspædagogisk Center og trykt hos BookPartner

Alle citater fra *Frans af Assisis skrifter* er bragt med tilladelse fra Forlaget ANIS

Forlaget Alfa  
Frederiksberg Allé 10  
1820 Frederiksberg C  
tlf. 3324 9250 – fax 3325 0607  
[www.ForlagetAlfa.dk](http://www.ForlagetAlfa.dk)

## Forord 7

## Assisi i middelalderen 9

Historisk baggrund 9

## Frans' fødsel og opvækst 13

Han skal hedde Frans 13 Frans' fødsel 14 Om Frans' opvækst 15 Frans og de fattige 16 Politisk uro i Assisi 17 Ridder Frans 18 Hvad nu? 19

## Identitetskrise 21

På pilgrimsfærd til Rom 21 Tigger for en dag 22 En modningstid 23 En skelsættende oplevelse 24 Klippehuler ved Assisi 25 Den spedalske 26 På forretningsrejse 27 San Damiano 28 Hvor er Frans? 29 En gal mand 30

## Ingen vej tilbage 32

Bernardone går rettens vej 32 Opgøret 33 Alene og fri 34 Et overfald 35 Nattely 35 Kirkebygger og tigger 36 Ensomhed og bøn 39

## Afklaring 41

En morgenmesse 41 Frans får følgeskab 42 Rivo Torto 44 Hvorfor dig, Frans? 45 Trange tider 46 I Firenze 47

## Det første forsøg på at udforme en ordensregel 49

Frans' første leveregler 49 En besynderlig flok 50 Pavens dilemma 51 Pavens drøm 52 Ikke et afslag 53 Opbrud 54 En bror i nød 55 Brødrene 56 Om den sande og fuldkomne glæde 58

## Clara og Frans 60

Clara 60 Claras flugt 61 Clarisserne 62 Kvaler 63 Frans prædiker for fuglene 64

## Vækstproblemer 65

Krise 65 Hos paven 66 Korstogene 67 Frans hos korsfarerne i Egypten 68 Hos den egyptiske sultan 69 Ballade derhjemme 70 Huset i Bologna 71

## En egentlig regel tager form 73

Frans går som leder 73 Blandt røvere 75 En ny regel 76 Fra reglen af 1221 77 Fra reglen af 1223 77 Paven godkender reglen 78 Julekrybben 80

## Frans' sidste år 82

Frans bliver svag 82 Brev til broder Leo 83 En irrettesættelse 83 La Verna 84 Frans får stigmataene 85 Broder Leo 86 Farvel La Verna 88 Solsangen (Skabningernes lovsang) 89 Den sidste tid 91 Frans' testamente til brødrene 92 Søster død 92 Helgenkåring 94

## Frans af Assisis betydning i dag 95

Frans' bibelforståelse 95 Fred og forsoning 98 Frans og naturen 102 Frans og de fattige 104 Frans og vor tid 108

## Oplæg til studiekredsarbejde 113

*Kronologi 125*

*Litteratur 127*

*Kort over Umbrien 128*

# Forord

Frans af Assisis liv og virke i 1100-1200-tallet har til stadighed interesseret eftertiden. Man har beretninger om ham fra hans egen tid: Thomas af Celano, Leone, Bonaventura og flere andre. Desuden har man skrifter fra hans egen hånd. Interessen for ham fortsætter imidlertid op gennem århundrederne. Man har forsket i de gamle skrifter og legender for at finde ind til kernen af mennesket Frans. Hvordan var han? Hvad var det hos ham, der fascinerede mennesker dengang – og stadig gør det? Også den danske forfatter Johannes Jørgensen har studeret skrifterne om Frans. Hans bøger har været en vigtig inspirationskilde for denne bog.

Når det gælder skrifter om Frans af Assisi, vil det ikke være muligt at skelne fuldstændigt mellem legendestof og historisk stof, hvilket heller ikke er tilstræbt i denne bog. Alligevel har jeg forsøgt en opdeling, hvor kapitlerne med det mere legendeprægede stof er markeret med ordet *Legende*.

Bogen er både en præsentation af Frans i hans tid og et forsøg på at sætte hans liv og virke i relation til vor tid, idet mange eksistentielle, moralske og etiske spørgsmål grundlæggende er de samme nu som dengang. Måske kan det særlige ved Frans – at han levede, som han prædikede, at hans ord og handlinger smeltede sammen – også inspirere mennesker i dag.

Sidst i bogen har jeg udarbejdet nogle temaer og spørgsmål til overvejelse og diskussion i undervisningssammenhæng og i studiekredsarbejde.

*Bodil Busk Sørensen*



# Assisi i middelalderen

## Historisk baggrund

I 1182 fødtes der i Assisi en dreng, der skulle gøre byen berømt over hele verden. Han er en historisk person, som man har meget viden om. En vigtig kilde til forståelse af hans liv og virke er nogle skrifter fra hans egen hånd. Desuden er der umiddelbart efter hans død skrevet biografier om ham, for eksempel Thomas af Celanos biografi, der er fra 1230, fire år efter Frans' død. Man formoder, at denne skribent har kendt og fulgt Frans en tid.

Andre vigtige skrifter til forståelse af hans liv er skrevet mindre end hundrede år efter hans død. De er selvfølgelig farvet af den beundring, som forfatterne har følt for denne mærkelige skikkelse, der dukkede op så at sige midt i middelalderen. En mand som drog tusinder af mennesker med sig ved at praktisere en livsførelse, der stod i stærk modsætning til kirkens magt og indflydelse på den tid.

Derudover knytter der sig en mængde legendestof til hans person. Legender indeholder en anden sandhed end det historiske stof. De fortæller om det, der har gjort indtryk, det væsentligste omkring personen. De fortæller noget om kulturen på det tidspunkt, om tiden og stedet, hvad man lagde vægt på, og hvad der betød noget for de mennesker, der fortalte og nedskrev legenderne.

Det er, som om forfattere, kulturhistorikere, filosoffer, teologer og ganske almindelige mennesker ikke kan glemme denne Frans af Assisi. Også i vor tid fascinerer og inspi-

rerer han folk over hele verden. Hvert år besøger tusinder af turister og pilgrimme hans fødeby Assisi.

Gennem tiderne har mange forsøgt at indkredse ham. Hvordan var hans samtid? Hvordan kunne man placere ham så nøjagtigt og sandfærdigt som muligt. Arkiverne i Assisi bliver stadig studeret for om muligt at finde nyt om ham. I Danmark har forfatteren Johannes Jørgensen studeret både Frans' skrifter og de levnedsskildringer, der ligger fra tiden efter hans død. Hans bøger er et væsentligt bidrag til forståelse af Frans' liv og virke.

Tiden, vi bevæger os ind i, er 1100-1200-tallet, den tid, man i den vestlige verden kalder middelalderen. Historikere regner middelalderens begyndelse fra omkring år 500, og dens ophør til omkring år 1500. Vi befinder os således i højmiddelalderen. Stedet er byen Assisi i landsdelen Umbrien i Italien. Mod øst rejser Appeninerbjergene sig, og mod vest gennemstrømmes landskabet fra nord til syd af floden Tiberen.

Indtagende og forførende smuk læner byen Assisi sig den dag i dag op ad Monte Subasio. I morgen- og aftensol i et drømmeagtigt rosa skær og midt på dagen i gyldent hvidt. Husene er bygget af sten fra bjerget, og farverne er de samme overalt. I de smalle gader, hvor uendelig mange trapper fører op og hen til kirker, pladser, klostre og forretninger, er der blomster overalt. De hænger ned fra altaner, eller står i krukke, hvor der kan blive den mindste plads til det. Højt over bymuren ses stadig ruinerne af borgen Rocca som et synligt minde om adelens magt i middelalderen.

På Frans af Assisis tid var der i Italien et livligt handelsliv. Der var rige adelsfolk, der boede i ridderborge og fra gammel tid var vant til at have en hel lille hær til at beskytte sig selv og deres rigdomme.

Der var købmænd, der med dygtighed og sans for handel blev en stand, man måtte regne med. De blev efterhånden til et velhavende borgerskab, der ejede skibe og oprettede handelshuse i byerne. Her solgtes der eksotiske varer fra fremmede lande: krydderier, smukke silkestoffer, brokade, satin og pynt til kvinderne, for eksempel smykker og gyldne bæltter. Som noget nyt tog man folk ind som lønnet arbejdskraft og fik på den måde opbygget en kapital, som truede adelens position.

Men der var også fattige landarbejdere, som tjente til livets ophold ved at arbejde for adelen. De ejede intet, og havde kun til dagen og vejen. Dem var der ingen, der regnede med, og de udgjorde ikke nogen trussel for magthaverne i middelalderens feudale samfund.

Mellem disse mennesker af højst forskellig rang, uddannelse og opdragelse levede der en underskov af eksistenser, som absolut ingen regnede med. Det var tiggerne. Ofte var de syge, for eksempel spedalske, eller de var gamle uden familie. De havde ingen boliger og gik dag efter dag på vejene eller i gaderne og tiggede lidt brød, lidt tøj eller en mønt til at købe for.

I dette brogede folkeliv havde kirken og de mange klostre, der var tilknyttet den, en fremtrædende plads i Italien. Kirken var ikke blot en religiøs magtfaktor, den havde desuden i høj grad økonomisk og politisk indflydelse. Det var i kirkens regi, man studerede, læste sprog og orienterede sig udadtil. Korstogene havde, hvor grumme de end tegner sig for os i dag, åbnet verden for både kirkens folk og handelslivet, og kirken var sig bevidst om begge dele. Paven havde sæde i Rom. I 1198 var det den senere så betydningsfulde Innocens 3., der blev valgt som pave.

På den tid var Assisi underlagt den tysk-romerske kejser Henrik 6. Ved hans død i 1197 blev han efterfulgt af sin søn, den senere Frederik 2. Men denne var endnu kun et barn, og pave Innocens blev derfor hans formynder. Det forhold gjorde, at pave Innocens tilmed fik stor politisk magt i Italien.

De små byer i Umbrien – også Assisi – lå i bestandig strid med hinanden. De var handelsbyer og undte ikke hinanden nogen fordel. Mange rivaliserende kampe blev udkæmpet på sletterne. Unge mænd, der ville gøre indtryk på pigerne og vinde ære og berømmelse, blev udstyret med hjelm og rustning og meldte sig til kamp mod nabobyerne. Sådan så livet ud i Assisi i middelalderen.